

Verordening participatie en uitdaagrecht Ommen 2023

De raad van de gemeente Ommen;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders 3 oktober 2023;

Besluit:

1. Het participatiekader Ommen na amendering gewijzigd vast te stellen.
2. De Verordening participatie en uitdaagrecht Ommen 2023 na amendering gewijzigd vast te stellen en te publiceren.
3. In te stemmen met de stapsgewijze aanpak om het samenspel tussen raad, college en organisatie rondom participatie in te slijpen.
4. Het vigerende beleidskader 'maatschappelijk initiatief' in te trekken.

Paragraaf 1. Algemene bepalingen

Artikel 1. Definities

In deze verordening wordt verstaan onder:

- a. participatie: betrekken van ingezetenen en belanghebbenden bij de voorbereiding, uitvoering of evaluatie van gemeentelijk beleid;
- b. overheidsparticipatie: de inwoner neemt het initiatief, de gemeente participeert in plannen van de inwoner.
- c. Inwonerparticipatie: de gemeente neemt initiatief, de inwoner participeert in plannen van de gemeente
- d. uitdaagrecht: recht van ingezetenen en lokale maatschappelijke partijen om een verzoek bij het bevoegde bestuursorgaan in te dienen om de feitelijke uitvoering van een gemeentelijke taak over te nemen, als zij denken deze taak beter en goedkoper uit te kunnen voeren;
- e. beleidsvoornemen: voornemen van een bestuursorgaan tot het vaststellen of wijzigen van beleid;
- f. informeren: bij informeren voorziet de gemeente haar inwoners van transparante, relevante en actuele informatie;
- g. raadplegen: de gemeente verzamelt de ideeën, meningen en voorkeuren van belanghebbenden over beslissingen en beleid op basis waarvan raad, college of projectleider besluit hoe het traject verder ingestoken wordt;
- h. adviseren: er vindt een inhoudelijk open dialoog of debat plaats tussen gemeente en belanghebbenden. De gemeente betreft haar inwoners actief en houdt rekening met hun meningen, maar behoudt de uiteindelijke beslissingsbevoegdheid. De raad of het college moet wel beargumenteren waarom advies wel of niet wordt overgenomen;
- i. coproduceren: de gemeente werkt in een vorm van een partnerschap samen met de belanghebbenden om een plan te ontwikkelen. De gemeente en inwoners werken hierbij als gelijken samen. Dit kan binnen vastgestelde kaders plaatsvinden;
- j. meebeslissen: de gemeente laat de keuze van een oplossing over aan belanghebbenden. De gemeente geeft inwoners hierbij de bevoegdheid om onafhankelijk beslissingen te nemen. Dit kan binnen vastgestelde kaders plaatsvinden;
- k. (mee)doen: de gemeente faciliteert een initiatief van inwoners. Het eigenaarschap ligt bij inwoners en de gemeente geeft hiervoor de ruimte.
- l. maatschappelijk initiatief: een initiatief van inwoners waarbij zij actief een bijdrage willen leveren aan de samenleving en dat aanspraak maakt op het initiatievenbudget in de begroting.

Artikel 2. Visie en uitgangspunten

De samenleving van inwoners, ondernemers en verenigingen staat centraal in de Ommer aanpak van participatie. Ommen werkt met overheidsparticipatie en inwonersparticipatie.

- A. Bij overheidsparticipatie wil de gemeente Ommen een betrouwbare partner zijn en we waarderen en geven de ruimte aan het vele initiatief dat wordt genomen door inwoners om bij te dragen aan de realisatie van maatschappelijke doelen.
- B. Het doel van inwonersparticipatie is om tot betere besluiten te komen door de verschillende visies van inwoners en ondernemers op tafel te krijgen in de verschillende fases van de beleidscyclus. Daarmee stimuleert de gemeente draagvlak en actief burgerschap.

De gemeente Ommen hanteert de volgende uitgangspunten bij participatie:

- a) Open

- b) Duidelijk
- c) Transparant
- d) Besluiten worden democratisch genomen
- e) Participatie zetten we weloverwogen in
- f) Terugkoppeling
- g) Evalueren

Paragraaf 2. Overheidsparticipatie

Artikel 3. Maatschappelijk initiatief

1. De gemeente ondersteunt initiatieven waarbij inwoners actief een bijdrage leveren aan de samenleving. Ommen heeft een budget van 1% van de totale begroting voor deze maatschappelijke initiatieven.
2. Een maatschappelijk initiatief heeft de volgende voorwaarden:
 - a. Het initiatief is gericht op leefbaarheid, het versterken van maatschappelijke samenhang of sociale betrokkenheid.
 - b. Initiatieven die in strijd zijn met bestaande regels zijn uitgesloten. Initiatieven die in strijd zijn met bestaand gemeentelijk beleid kunnen eventueel als pilot in aanmerking komen.
 - c. Er is draagvlak gewenst, passend bij het doel.
 - d. Er is geen eigen bijdrage vereist. Wel wordt uitgegaan van eigen inzet, ook om ergens anders fondsen te verwerven (sponsoring, crowdfunding). Commerciële activiteiten zijn uitgesloten.
 - e. Maatschappelijke initiatieven moeten zich bewijzen. Ondersteuning is dan ook incidenteel voor hooguit drie jaren. Na evaluatie kan structurele ondersteuning volgen, maar dan als begrotingsvoorstel aan de gemeenteraad.
3. Omdat het gaat om incidentele uitgaven zijn de regels voor aanvraag en verantwoording beperkt. Het College beoordeelt een aanvraag voor maatschappelijk initiatief en stelt de bijdrage vast.

Artikel 4. Onderwerp van uitdaagrecht

1. Elk bestuursorgaan besluit ten aanzien van zijn eigen gemeentelijke taken of hierop het uitdaagrecht wordt toegepast.
2. In Ommen is uitdaagrecht in beginsel van toepassing op gemeentelijke taken. Overname van de uitvoering van de volgende taken is niet mogelijk:
 - a. als het een lopend uitvoeringstraject of ondergeschikte herzieningen daarvan betreft;
 - b. als het uitdaagrecht bij of krachtens wettelijk voorschrift is uitgesloten;
 - c. als sprake is van uitvoering van hogere regelgeving waarbij het bestuursorgaan geen of nauwelijks beleidsvrijheid heeft;
 - d. inzake de begroting, de tarieven voor gemeentelijke dienstverlening en belastingen bedoeld in hoofdstuk XV van de Gemeentewet;
 - e. als de opdrachtwaarde boven de Europese drempelwaarde uitkomt;
 - f. als de uitvoering van een beleidsvoornemen dermate spoedeisend is dat het benutten van het uitdaagrecht niet kan worden afgewacht;
 - g. als het belang van het uitdaagrecht niet opweegt tegen het belang van de verantwoordelijkheid van de gemeente voor kwetsbare groepen in de samenleving.

Artikel 5. Procedure uitdaagrecht

1. Een verzoek tot het uitdaagrecht moet voldoen aan de volgende drie voorwaarden:
 - a. Het initiatief komt van inwoners (en dus niet van de gemeente);
 - b. Het is bedoeld voor mede-inwoners (dus geen persoonlijk plan);
 - c. Het gaat om een huidige taak (of een deel daarvan), waar de gemeente budget voor heeft.
2. Een verzoek met betrekking tot het uitdaagrecht wordt bij het bestuursorgaan ingediend en omvat in ieder geval de volgende onderdelen:
 - a. omschrijving van de gemeentelijke taak die de verzoeker wil overnemen;
 - b. uitleg waarom of hoe de verzoeker deze taak beter en goedkoper kan uitvoeren;
 - c. duidelijkheid over de betrokkenheid, kennis of ervaring van de verzoeker;
 - d. indicatie van het draagvlak onder belanghebbende ingezetenen;
 - e. indicatie van de kosten die aan de uitvoering van de taak verbonden zijn;
 - f. omschrijving van de manier waarop de verzoeker met de gemeente wil samenwerken of ondersteuning nodig heeft;
 - g. inzicht in hoe de kwaliteit en de uitvoering van de taak op de langere termijn kan worden gewaarborgd.
3. Het bestuursorgaan beslist binnen vier weken over de ontvankelijkheid van het verzoek.

4. Het bestuursorgaan beslist binnen drie maanden over de inhoud van het verzoek, tenzij anders met de initiatiefnemers wordt overeengekomen.
5. Het bestuursorgaan maakt met de verzoekers afspraken over het proces, het resultaat, het budget en de looptijd.

Artikel 6. Participatie bij ruimtelijke initiatieven (omgevingsvergunningen)

1. Bij een verzoek tot een ruimtelijke verandering in een Omgevingsvergunning dient de initiatiefnemer aan te geven of belanghebbenden zijn betrokken en zo ja op welke wijze. Daarnaast dient vermeld te worden welke resultaten dit heeft opgeleverd.
2. Bij een ruimtelijk initiatief gelden de volgende uitgangspunten:
 - a. Bij een ruimtelijke ontwikkeling waar een omgevingsvergunning voor nodig is moet de initiatiefnemer aangeven of en zo ja, hoe hij aan participatie heeft gedaan en wat de resultaten hiervan zijn;
 - b. Het betrekken van belanghebbenden is transparant en navolgbaar;
 - c. Belanghebbenden worden geïnformeerd over de voortgang van de ruimtelijke ontwikkeling.
3. De gemeente als bevoegd gezag is verantwoordelijk voor het maken van een integrale belangenafweging. Hierin neemt het bevoegd gezag de informatie uit de participatie, zoals de initiatiefnemer die heeft uitgevoerd, mee.
4. De gemeenteraad kan activiteiten aanwijzen waarin participatie van en overleg met derden verplicht is voordat een aanvraag om een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit waarvoor het college van burgemeester en wethouders bevoegd gezag is, kan worden ingediend.

Initiatiefnemer	Instrument	Regels	Verantwoordelijk voor het naleven van de participatieregels	Waar staat het?
Samenleving	Omgevingsvergunning	In de Omgevingsregeling is een aanvraagvereiste participatie opgenomen. De initiatiefnemer moet aangeven of en zo ja, hoe hij aan participatie heeft gedaan. En wat de resultaten hiervan zijn. Het bevoegd gezag betreft deze informatie bij de integrale belangenafweging.	Initiatiefnemer	Omgevingswet (art. 16.55, wordt verder uitgewerkt in de Omgevingsregeling)

Paragraaf 3. Inwonerparticipatie

Artikel 7. Onderwerp van inwonerparticipatie

1. Inwoners participeren in de voorbereiding, uitvoering, doorontwikkeling en evaluatie van gemeentelijk beleid en gemeentelijke kaders op grond van een weloverwogen traject.
2. Elk bestuursorgaan besluit ten aanzien van zijn eigen bevoegdheden of participatie wordt toegepast.
3. Participatie wordt altijd toegepast als de wet daartoe verplicht.
4. Er is geen participatie mogelijk:
 - a. ten aanzien van ondergeschikte herzieningen van een eerder vastgesteld beleidsvoornemen;
 - b. als participatie bij of krachtens wettelijk voorschrift is uitgesloten;
 - c. als sprake is van uitvoering van hogere regelgeving waarbij het bestuursorgaan geen of nauwelijks beleidsvrijheid heeft;
 - d. inzake de vaststelling van de begroting, de tarieven voor gemeentelijke dienstverlening en belastingen bedoeld in hoofdstuk XV van de Gemeentewet;
 - e. als de uitvoering van een beleidsvoornemen dermate spoedeisend is dat participatie niet kan worden afgewacht;
 - f. als het belang van participatie niet opweegt tegen het belang van de verantwoordelijkheid van de gemeente voor kwetsbare groepen in de samenleving.

Artikel 8. Procedure inwonerparticipatie

1. Het bestuursorgaan stelt bij de start van elke participatieprocedure vast op welke manier participatie wordt toegepast en maakt dit besluit bekend op de voor die participatieprocedure geschikte wijze.

2. Als participatie wordt toegepast op het niveau van adviseren, coproduceren of meebeslissen wordt een participatieplan opgesteld, waarin het volgende is beschreven:
 - a. doel van participatie en kaders voor participatie;
 - b. belanghebbenden, participatietrede, participatiemiddel(en), tijdspad participatietraject, beslisbevoegdheid (wijze waarop democratische waarden in de participatieprocedure worden gewaarborgd);
 - c. rollen en verantwoordelijkheden
 - d. managen van verwachtingen en communicatie
3. Het participatieplan wordt door het College of de ambtelijke organisatie vastgesteld als het ambitieniveau uitgaat van adviseren. Als het ambitieniveau ligt op het coproduceren of meebeslissen dient de raad de kernonderdelen van het participatieplan vast te stellen via een raadsbesluit.
4. De uitvoering van het participatieplan vindt plaats op basis van de uitgangspunten uit artikel 2 van deze participatieverordening.
5. De terugkoppeling van het uitgevoerde participatieplan gebeurt middels een verslag conform de vereisten van het participatiebeleidskader. Het bestuursorgaan maakt het verslag op de gebruikelijke wijze openbaar.
6. Ieder traject wordt geëvalueerd conform het participatiebeleidskader.

Artikel 9. Inwonersparticipatie bij instrumentarium Omgevingswet

1. Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. De wet zegt over participatie: het in een vroegtijdig stadium betrekken van belanghebbenden [...] bij het proces van de besluitvorming over een project of activiteit. De gemeente past dit toe bij de uitvoering van haar instrumentarium.
2. In de tabel zijn de regels en verantwoordelijke aangegeven bij de uitvoering van deze vier instrumenten waarbij de gemeente initiatiefnemer is.

Initiatiefnemer	Instrument	Regels	Verantwoordelijk voor het naleven van de participatieregels	Waar staat het?
Gemeente	Omgevingsvisie	Motiveringsplicht	Bevoegd gezag (Raad / B&W)	Omgevingsbesluit art. 10.7
Gemeente	Programma	Motiveringsplicht	Bevoegd gezag (Raad / B&W)	Omgevingsbesluit art. 10.8
Gemeente	Omgevingsplan	Kennisgeving en motiveringsplicht	Bevoegd gezag (B&W)	Omgevingsbesluit art 10.2 eerste en tweede lid
Gemeente	Omgevingsvergunning	Kennisgeving en motiveringsplicht	Initiatiefnemer	Omgevingswet (art. 16.55, wordt verder uitgewerkt in de Omgevingsregeling)

Paragraaf 4. Slotbepalingen

Artikel 10. Samenhang met beleidskader

Deze verordening is verbonden aan het document Participatiekader gemeente Ommen 2023 wat ook fungeert als toelichting en uitwerking van deze verordening.

Artikel 11. Inwerkingtreding en intrekking oude verordening

1. Deze regeling treedt in werking na vaststelling in de gemeenteraad.
2. Deze verordening wordt aangehaald als: Verordening participatie en uitdaagrecht Ommen 2023.

Vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 21 december 2023.

*de griffier,
S.G.M. Dijk-Horenberg*

*de voorzitter,
mr. drs. J.M. Vroomen*